

दोघे लहानगे आणि पीचचे झाड

मराठी: अश्विनी बर्वे



पीच ब्लॉसम

लिंग कुटुंबातील दुसरी मुलगी बागेत समोर सूर्यघड्याळाजवळ, हातात कागद आणि रंग घेऊन पीचच्या झाडाचे चित्र काढत बसली होती.

तिने ब्रशचे टोक ओठांवर ठेवून थोडेसे ओले केले. मग तिने तो हिरव्या रंगात बुडवला आणि हळुवारपणे कागदावर पसरवला.

चित्र काढत असताना, तिने भातशेताजवळ लावलेल्या पीचच्या झाडाकडे अनेकदा पाहिले.

पीचच्या झाडापलीकडील भातशेती नांगरून सपाट करण्यात आली होती, जेणेकरून भाताची रोपे लावता येतील.



तो एक अद्भुत दिवस होता. लवकरच, नदीचे पाणी एका अरुंद कालव्यातून त्या तहानलेल्या शेतांमध्ये सोडले जाणार होते. एकदा पाणी साठले की, शेतांमध्ये भाताची नवीन रोपे उगवण्यास सक्षम होतील.

तिचे वडील आणि भाऊ घोट्यापर्यंतच्या चिखलात काम करत, ओल्या जमिनीत रोपे लावणाऱ्यांना मदत आणि मार्गदर्शन करत असत. मग कापणीच्या वेळेपर्यंत भाताची रोपे वाढत असत.

लिंग कुटुंबाचे आता चांगले दिवस येतील भरपूर अन्न, कपडे...

आणि तिचे वडील तिच्या भावाला म्हणायचे, “हो, या वर्षी पीक चांगले आले आहे. पुढच्या पिकापर्यंत तू तुझ्या गुरूकडे शिकायला जाशील. एक दिवस तू मोठा विद्वान होशील.”

ते पीच ब्लॉसमला म्हणतील, “छोटी, हे सुंदर रेशमी कापड तुझ्यासाठी आहे. आणि आता तू एका गुरूकडून समसेन वाजवायला शिकशील, आणि हे रंग तुझ्या चित्रकलेसाठी आहे.

पण ते पीच ब्लॉसमकडून कोणत्याही उत्तराची अपेक्षा करणार नव्हता, कारण ती इतकी लाजाळू होती की ती काहीच बोलणार नाही.

तिला आठवत असल्यापासून, ती अस्वस्थ असायची; नवीन मित्र-मैत्रिणींना भेटल्यावर आणि नवीन ठिकाणीही ती अस्वस्थ व्हायची.

"घाबरण्यासारखं काही नाही," तिचा भाऊ, हो, म्हणाला होता. पण पीच ब्लॉसमला बोलायची हिंमत झाली नाही.

आता तिचा भाऊ बागेत आला आणि उभा राहून तिचे चित्र पाहू लागला.

तुझे झाड इतके खरे वाटते की एखादा खंड्या पक्षी येऊन त्याच्या फांदीवर बसू शकेल. मी ऐकले आहे की एक चित्र हजार शब्दांचे वर्णन करते. तुझे चित्र पाहून मला वाटते की हे विधान खरे आहे. तू टिपलेले सौंदर्य मी शब्दांत कधीच वर्णन करू शकणार नाही.

पीच ब्लॉसमला खूप आनंद झाला. तो बागेतून बाहेर पडला आणि मग शेताकडे धावत गेला.





मग त्याने आपल्या वडिलांना शेतांच्या दिशेने धावताना पाहिले.

तो दोन शेतांमधील एका अरुंद वाटेवरून धावत होता. तो हातवारे करत काहीतरी ओरडत होता. त्याचा आवाज आला. तो म्हणत होता ...

नदीचे पाणी कालव्यात येत नाही.

पाणी नाही...

त्याची आई घरातून बाहेर आली आणि तिने शेतांकडे पाहिले. “तो का ओरडत आहे?” तिने विचारले.

भातशेतांमधून एक आवाज आला.

पाणी येत नाहीये...

"असं होऊ शकत नाही," त्याची आई म्हणाली. "नदीत भरपूर पाणी आहे." तिने छातीवर हात ठेवले. "पाण्याशिवाय भाताची रोपे लावता येणार नाहीत. रोपे न लावल्यास ती मरून जातील."



भाताशिवाय

अनेक वर्षांपूर्वीचा तो काळ आठवून पीच ब्लॉसमच्या अंगावर काटा आला, जेव्हा तांदूळ नव्हता. नदी कोरडी पडली होती आणि पाऊसही पडला नव्हता. खोऱ्यातील प्रत्येकजण ड्रॅगनप्रमाणे हळू चालणाऱ्या ट्रेनमध्ये बसून शहराकडे निघाला होता. तिथे त्यांना नवीन नोकऱ्या मिळाल्या होत्या. तेव्हा हो ची शाळा बुडाली होती आणि तिच्या चित्रांसाठी त्याच्याकडे रंगही नव्हते. कधीकधी खायला खूप कमी मिळायचे आणि आयुष्य आनंदहीन होते. प्रत्येकजण गावी परतण्यास उत्सुक होता.

तिचे वडील शेतांमधून जाणाऱ्या अरुंद वाटेने परत आले. ते बोलण्यापूर्वीच पीच ब्लॉसमला त्यांचा राग जाणवला.

उत्तरेकडील त्या मूर्ख शेजाऱ्याने आपली शेतं नदीच्या पाण्याने भरली आहेत. त्याने भाताची रोपंसुद्धा लावली आहेत. पण आमच्या कालव्यात पाणी आणणारा दरवाजा त्याने उघडलेला नाही.

त्याने टाळ्या वाजवल्या. “मी त्याच्या शेतावर जाऊन स्वतः फाटक पाहिलं. त्याला कुलूप होतं. ते का लागलं हे शोधायला मी हो ला त्याच्याकडे पाठवलं.”

तो धापा टाकत होता. “पिढ्यानपिढ्या आमच्या शेतांना अखंड पाणीपुरवठा होत आला आहे. आता हा माणूस इथे आला आहे आणि जणू काही तो मोठा अधिकारी असल्यासारखा वागत आहे...”

तो घरात रागाने घुसला. आई त्याच्यामागोमाग आत गेली. पीच ब्लॉसम सूर्यघड्याळाजवळ थांबली आणि हो ची वाट पाहू लागली.

जेव्हा तो परत आला, तेव्हा पीच ब्लॉसमला समजले की तो चांगली बातमी घेऊन आला आहे, कारण त्याला खूप अभिमान वाटत होता. तो धावत आला.

तो चेहऱ्यावर मोठं हसू घेऊन आला.

"मी शेजारच्या घरी गेलो," तो म्हणाला. "मी दार जोरात ठोठावले, आणि एक जाड माणूस बाहेर आला. मी म्हणालो की मला त्याच्या मालकाशी बोलायचे आहे, पण तो घरी नाही. मी त्याला एक कागदाचा तुकडा द्यायला सांगितला,ज्यावर त्याच्या मालकासाठी एक संदेश लिहून दिला.”

पीच ब्लॉसमला वाटले की हो गर्वाने आपल्या ज्ञानाचे प्रदर्शन करत होता.



हो पुढे म्हणाला, “मी त्या माणसाला निरोप देण्यापूर्वीच आपले शेजारी परत आले. त्यांच्या हातात एका पक्ष्याचा, एका भारद्वाज पक्ष्याचा, पिंजरा होता."

तेवढ्यात हो चे वडील बागेत आले.

“तू त्यांना निरोप दिला का?" वडिलांनी विचारले.

“हो, मी संदेश पोहोचवला,” हो म्हणाला.

“पुढे काय झालं?” वडिलांनी विचारले.

मग आम्ही अनेक गोष्टींबद्दल बोललो; काळ्या चतुराविषयी, त्यांच्या अंगणातील पीचच्या झाडाविषयी आणि पिंजऱ्यातल्या भारद्वाज पक्ष्याविषयी.

वडील उभे राहून शेतांकडे पाहत होते.

नक्कीच सगळं काही ठीक होईल. तो नक्कीच कालव्याचा दरवाजा उघडेल. जर संध्याकाळपर्यंत तसं झालं नाही, तर हो आणि मी स्वतः तिथे जाऊन नदीचं पाणी अडवणारा दरवाजा उघडू. आम्ही उद्या सूर्योदयापूर्वी जाऊ.

त्या रात्री, पीच ब्लॉसम पलंगावर पडून, जमिनीवर उमटणाऱ्या चांदण्यांच्या नक्षीकडे एकटक पाहत होती. कालवा पाण्याने भरला नव्हता. सकाळी काय होईल याचा ती विचार करत होती.

आपण फक्त थोडा वेळच झोपलो असू असे तिला वाटले, तेवढ्यात तिला स्वयंपाकघरात आईच्या कामाचा आवाज ऐकू आला. ती भात करत होती. अजून अंधार होता. ती उठली आणि शेकोटीतील जळत्या कोळशांवर आपले हात शेकू लागली.

भात लवकरच तयार झाला. हो आणि त्याच्या वडिलांनी जेवण केले.

भाताचा शेवटचा दाणा खाल्ल्यानंतर वडिलांनी आपली वाटी टेबलावर ठेवली.





"वेळ झाली आहे," तो म्हणाला. "आपल्याला सूर्योदयापूर्वी निघायलाच पाहिजे."

पीच ब्लॉसम आणि तिची आई दारातून पाहत होत्या. बाहेर अजूनही अंधार होता आणि हो व तिचे वडील दोन अस्पष्ट आकृत्यांसारखे दिसत होते.

जेव्हा दरीत सर्वजण झोपले होते, तेव्हा ते दोघे अरुंद वाटेने चालत शेजारच्या शेतांमध्ये पोहोचले.

पण मग पीच ब्लॉसमच्या लक्षात आले की दरीतील सर्वजण झोपलेले नव्हते, कारण अंधारातून तीन अस्पष्ट आकृत्या प्रकट झाल्या. त्या तिघांच्याही हातात काठ्या होत्या. त्यांनी तिच्या वडिलांवर आणि भावावर हल्ला केला. तिथे खूप गोंधळ आणि मारामारी झाली.

त्यांनी आपला चेहरा हातांमध्ये लपवला. दूरवर कुत्रे भुंकत होते आणि पक्षी जागे झाले होते. तिला आपल्या खांद्यावर आईचा कोमल हात जाणवला.

रडू नकोस, छोटे. त्याला काही लागलं नाहीये. वर बघ. तो परत येतोय.

हो आणि त्याचे वडील लंगडत बागेत शिरले.

"शेजारच्या घरातून तीन जण आले," वडील ओरडले. "त्यांनी माझं ऐकलंसुद्धा नाही. आम्ही त्यांना सांगितलं होतं की आम्ही फक्त नदीचं पाणी कालव्यात सोडायला आलो आहोत." आम्ही आलो होतो आणि त्या पाण्यावर आमचाही हक्क आहे.

"त्याने विचारले की, आम्ही प्रामाणिक लोकांसारखे दिवसा का आलो नाही," हो म्हणाला.

"प्रामाणिक माणसं!" वडील ओरडले. "मी त्यांना सांगितलं होतं की या संपूर्ण देशात त्यांना आपल्यापेक्षा जास्त प्रामाणिक माणसं सापडणार नाहीत."

"पण त्यांनी आमचं ऐकलं नाही," हो डोके चोळत म्हणाला.

“आणि ते तिघे सात माणसांइतके बलवान होते,” वडील म्हणाले.



“भात मिळणार नाही...” आई हळू आवाजात म्हणाली.

पीच ब्लॉसमने आपल्या आईला धीर देण्यासाठी तिच्या हातावरून हात फिरवला.

तो सूर्योदय होईपर्यंत तसाच उदास राहिला. मग खोऱ्यातील लोक झोपेतून जागे झाले आणि लिंग घराण्यातील पुरुष वगळता बाकी सर्वजण शेतात कामाला गेले.

ते बोलत असताना, पीच ब्लॉसम गुपचूप निघून गेली. तिने तिचे चित्र आणि रंग जिथे ठेवले होते तिथून शोधून काढले. तिने तपकिरी रंग बाहेर काढला आणि ब्रशने चित्रावर रंगवायला सुरुवात केली. यावेळी तिने ब्रश अधिक वेगाने फिरवला. कागदाच्या तळाशी, पहिल्या झाडाखाली, तिने दुसरे झाड काढले; हे तेच झाड होते जे भातशेताजवळ होते. आणि ते झाड वाकडेतिकडे होऊन वाळून गेले.



पीच ब्लॉसम रंग सुकण्याची वाट पाहत होती. मग तिने कागदाची एक लांब नळी गुंडाळली आणि गुपचूप घरातून बाहेर पडली.

क्षणभर ती बागेत उभी राहिली, शेजारच्या घराचा विचार करत. तिला माहीत होतं की तिला तिथे जायलाच हवं. तिला हे तिच्या वडिलांसाठी, आईसाठी आणि भाऊ हो साठी करायचं होतं. तिचं हृदय पिंजऱ्यातल्या पक्ष्याप्रमाणे जोरात आणि वेगाने धडधडत होतं.

ती इतक्या काळजीपूर्वक चालत होती की वाटेतला एकही खडा किंवा फांदी तिच्या हातून हलली नाही. रुंद दगडांवरून चालत ती रस्त्यापर्यंत पोहोचली. मग ती अधिक वेगाने चालू लागली. तिला भीती वाटत होती की घरातले कोणीतरी तिला शोधून परत बोलावेल.

ती तिच्या शेजाऱ्याच्या घरी पोहोचली आणि तिने बागेचे फाटक उघडले. शेजारी अंगणात होता. त्याचा छोटा कुत्रा त्याच्या पायाशी बसला होता.

पीच ब्लॉसम थोडी घाबरली होती.

तिने वाकून आपल्या शेजाऱ्याला अभिवादन केले आणि हातातला कागद त्याच्या दिशेने पुढे केला.

“हे काय आहे?” तो म्हणाला. “हे काय आहे?” त्याने वेष्टणाचा कागद उघडला. पीच ब्लॉसमने उत्तर न दिल्याने, त्याने तिच्याकडे कुतूहलाने पाहिले. “मला हे चित्र आवडले,” तो म्हणाला. “हे खूप छान आहे. मला वाटते याचा काहीतरी अर्थ आहे.” तो थांबला.

पीच ब्लॉसमने आपल्या मानेसमोर हात जोडले आणि जमिनीकडे पाहिले.

शेजाऱ्याने पुन्हा विचारले, बाळा, तू उत्तर देत नाहीयेस. बोलू शकत नाहीस का?

तिने डोके हलवले. लाजेने तिचा चेहरा लाल झाला.





शेजाऱ्याने पुन्हा चित्राकडे पाहिले. “हे पीचचे झाड खूप सुंदर आहे. माझ्या अंगणातील झाडांपेक्षाही ते अधिक सुंदर आहे. ते भातशेताजवळ लावलेले आहे. कदाचित ते तुमच्या जमिनीवर लावलेले असेल.”

पीच ब्लॉसमने वाकून होकार दिला.

शेजाऱ्याने भुवई उंचावली. “आणि तेच झाड खालच्या चित्रातही दिसत आहे. ते भाताची रोपे लावण्यासाठी तयार केलेल्या शेताजवळ आहे. ते झाड वाळून मेले आहे, केवळ एका सांगाड्यासारखे दिसत आहे. पण असे का झाले?” त्याने आपल्या दाढीतील काही केसांवरून हात फिरवला.

पीच ब्लॉसमने बोलण्याचा प्रयत्न केला, पण तिच्या तोंडातून एकही शब्द बाहेर आला नाही. ती फक्त थांबून वाट पाहू शकली.

ती बोलू शकत नव्हती आणि तिचे हृदय तुटत होते, त्यामुळे तिचे डोळे पाण्याने भरले.

"अरे," तो म्हणाला. "मला या चित्रात एक गोष्ट दिसतेय. हे झाड तुमच्या भातशेताजवळ आहे. तुमच्या शेतात पाणी नसल्यामुळे हे झाड वाळून जाईल. आणि तू हे चित्र माझ्याकडे आणले आहे, याचा अर्थ याचा माझ्याशी काहीतरी संबंध आहे. माझ्या शेतातील कालव्याचे पाणी तुमच्या कालव्यात सोडले गेले नाही, असे शक्य आहे का?"

पीच ब्लॉसमने लगेच तीनदा वाकून नमस्कार केला.

हाच तो संदेश होता का जो तुझ्या भावाने माझ्यासाठी इथे लिहून ठेवला होता?

ती हसली.

त्याने समजून घेत मान डोलावली. "निरक्षर असताना असंच होतं," तो म्हणाला. "आमच्या घरातले सगळेच निरक्षर आहेत. मी लहान असताना नेहमी आजारी असायचो आणि मला काहीच शिकवलं गेलं नाही. आणि मला त्याचा अनेकदा पश्चात्ताप झाला आहे."

तर मग, सूर्योदयापूर्वी त्यांच्या कालव्यात पाणी सोडायला माझ्या शेतावर आलेले ते तुमचे वडील आणि भाऊ होते का?

त्याने टाळ्या वाजवल्या आणि एक जाड माणूस बागेतून धावत आला.

शेजारी त्याच्याशी हळू आवाजात बोलला.

तुम्ही म्हणालात की चोर आज सकाळी लवकर आले होते. ते खरं नाही. आपले दक्षिणेकडील शेजारी त्यांच्या शेतात पाणी सोडायला आले होते. लवकर त्यांच्या कालव्यात पाणी सोडा.

मग तो पीच ब्लॉसमकडे वळला.

"एका शेजाऱ्याने दुसऱ्या शेजाऱ्याकडे न घाबरता जाणे ही चांगली गोष्ट आहे," तो म्हणाला.

पीच ब्लॉसमला अजिबात भीती वाटली नाही; ती आनंदी होती. त्याला गाण्याची इच्छा होत होती...



ती घाईघाईने घरी परतत असताना, तिला दिसले की भातशेतीमध्ये नदीचे पाणी शिरत आहे.

घरी पोहोचताच हो ओरडली.

आम्ही भात लावायला तयार आहोत. आम्ही भात लावायला तयार आहोत.

तिच्या वडिलांनी पीच ब्लॉसमकडे कुतूहलाने पाहिले. “कुठे गेली होतीस, बाळा?”

छोटीने तिच्या वडिलांकडे पाहिले.

“मी आमच्या शेजाऱ्याला भेटायला गेले होते,” ती हळू आवाजात म्हणाली.



तिने भाताच्या रोपांचे पुनर्रोपण पाहिले.

तिचे वडील आणि भाऊ घोट्यापर्यंतच्या चिखलात उभे होते, तेव्हा उत्तरेला राहणारा शेजारी आला, त्याच्यामागे तीन माणसे एका रांगेत येत होती.

भात लावायला मदत करण्यासाठी त्याचे तीन माणसे आले आहेत," तो ते सर्वजण एकत्र काम करू लागले; आणि त्या तिघांनी अथक परिश्रम करून सात माणसांचे काम केले.

त्या दिवशी पीच ब्लॉसमने सुंदर रेशमी कपडे शिवले आणि एक शिक्षक घरी आले आणि त्यांनी तिला समसेन कसे वाजवायचे ते शिकवले.

काम करत असताना लोकांचे बोलणे आणि हसणे तिला ऐकू येत होते. भातशेतांवरून वाहणारी थंड झुळूक त्याच्या चेहऱ्याला स्पर्श करत होती.

त्या रात्री, जेव्हा तिचे वडील शेतातून परत आले, तेव्हा ते म्हणाले, "छोटे, जे शब्दांना जमले नाही ते तुझ्या चित्राने साधले. तू एक सुंदर चित्र रेखाटले आहेस."

पीच ब्लॉसमने तिचे रंग अशा जागी ठेवले, जिथे ते तिला उद्या सापडतील. मग, आनंदाने गाणे गात ती तिच्या आईला मदत करायला स्वयंपाकघरात गेली .

शेवट